

LUCRĂRI DE RESTAURARE LA BISERICA DOMNEASCĂ DE LA CURTEA DE ARGEȘ LA 1851 ȘI 1879*

GEORGE GEORGESCU

Din două dosare 113/1851 și 36/1879 din fondul Episcopiei Argeș, de la Arhivele Statului Argeș, aflăm care au fost lucrările efectuate la Biserica Domnească de la Curtea de Argeș. Ele au constat în refacerea învelișului bisericii cu tablă, facerea – din nou – a celor două turle mici de lemn (neexistând până atunci), astuparea ușii bisericii de la miazăzi și punerea aici a statuii lui Negru Vodă, un mic amvon de lemn în față, contrafortul din partea de nord și zidul de răsărit al curții spre stradă la 1851 și alte lucrări împrejur la temelie bisericii în 1879. În continuare vom lăsa să vorbească aceste dosare pe care le reproducem:

Episcopia Argeș

Dos. 113/1851

Catastih de toate cheltuielile urmate la învâlișul cu tinichea peste tot după asupra bisericii Domnești din orașul Argeș unde se prăznuiește Hramul ierarh Nicolae și Sfânta Mare Muceniță Filoftea ale cărei sfinte moaște se află într-însa întregi nestricate însă cheltuiala învelișului și alte meremeturi să arată anume în lăuntru fiecare.

1851 noiembrie 20

Banii ce i-au avut Sf. biserică, agoniști din milosteniile făcătorilor de bine și dintr-al său mic venit.

1851 noiembrie 20

lei 18 316 parale 3 – Agoniști de mai nainte și păstrați

lei 3 773 parale 28 – S-au agonisit din trei codice date după porunca prea sfinției sale părintelui Episcop Climent Argeșanul la trei părinți protopopi strângere de milostenie din dispozițiile sale și anume protopopul Constandin Iconomul din Argeș, protopopul Gheorghie Iconomul din Pitești și protopopul Nicolae al plășii Oltului.

lei 3 000 – Primiți de la cinstitul magistrat al orașului Argeș prin prea sfinția sa părintele Episcop Climent Argeșanu după înalta și luminata poruncă a Măriei sale prea înălțatului nostru domn Barbu Dimitrie Știrvei Voievod.

lei 25 089 parale 31. Adică lei douăzeci și cinci de mii optzeci și nouă, parale treizeci și una.

Protopopul Constantin V. Pitar Vlaicu Drăgulescu

Banii ce s-au cheltuit pentru învâlișul cu tinichea peste tot al sfintei biserici Domnești precum și pentru alte meremeturi precum se arată.

1851, noiembrie 20

lei 1 049: S-au cheltuit pentru cumpărătura a 1 350 capete scânduri și 120 lătuori.

lei 243: S-au dat pentru toată lemnăria groasă, tăiatu, cioplitu și adusu.

lei 8 772: S-au dat pe 69 lăzi cu tinichea și chiria de la Ploiești până în Pitești.

lei 72: S-au dat pe 30 oca cuie cu urechi.

lei 48: pă 30 oca piroane.

lei 4: agaiale. Chiria până în Pitești.

lei 90: Pe 30 oca cuie cu urechi din Pitești.

lei 48: Pe 24 oca piroane din Argeș.

lei 126: Pe 36 oca cuie cu urechi din Argeș.

lei 47: Pe oca dramuri, 200 cuie idem din Argeș.

Lei 15,30 parale: Pe 7 oca cuie idem din Argeș.

lei 34: Pe 400 oca var de Câmpulung.

lei 115: Pe 66 oca fier din Argeș.

lei 36: Pe 20 oca idem fier din Argeș.

lei 64,20 parale: S-au dat fierarului pentru lucrul a 86 oca fier cu mâncarea lor câte parale 30 de oca și cărbunii făcuți de ei precum și facerea cercurilor la 6 cruci.

lei 5: Pentru îndreptatul picioarelor și cuielei de lași vechi.

lei 1 126 parale 5: S-au dat neamțului pentru facerea a 6 cruci de fier ce s-au pus pe biserică cu fierul lui.

lei 51, parale 30: Chiria adusului din Pitești până în Argeș a 39 cutii cu tinichea și 60 oca cule.

lei 6 parale 30: S-a plătit chiria cei mari din Pitești în Argeș.

lei 45: Chiria a 29 lăzi cu tinichea și 30 oca cuie de lași din Pitești în Argeș.

11 999 lei 5 parale sume din urmă.

2 400 lei: S-au dat meșterului dulgher pentru făcutu învâlișului bisericii cu scânduri și facerea a două turle de lemn din nou.

lei 3 881 parale 10: S-au dat istractitului Samoil Avram pentru bătutu tinichelei pe biserică.

lei 200 Idem lui costul mâncării după tocmeală.

lei 79,30 parale: S-au cheltuit cu mergerile la Pitești pentru trebuințele bisericii.

lei 44: S-au dat pentru 2 coturi postav meșterului dulgher la ridicarea crucii cei mari pe turla cea mare a bisericii.

lei 6: Pe o tigare de fier pentru topitul cositorului și plumbului.

lei 552: Pe 12 mii oca var.

lei 482: Pentru făcutul zidului curții bisericii și două vedre rachie dat.

lei 100: Pentru dresul în biserică unde e căzut zidul.

lei 13 parale 20: Pentru boia de s-a văpsit zidul unde s-a dres.

lei 250: Pentru făcutul amvonului.

lei 56: Dat zugravului pentru văpsitul crucilor după biserică.

lei 95 parale 12: Pentru potrivit pământului în amvon și în curte, curățitul molozului de pe lângă biserică și tras dinaintea bisericii.

lei 26: Pe două mii cărămizi.

lei 21: Pe 300 var Văleni.

lei 7 parale 20: Pe trei frânghii de cânepă pentru trasul lemnului pe biserică.

lei 15 parale 30: Pe 9 teste funii de tii pentru poduri.

lei 47 parale 10: Adusul și dusul ovreilor la Pitești.

lei 6, parale 30: Pe trei frânghii de cânepă lungi cu care s-au legat ovreii când bătea tinicheaua pe biserică.

lei 20 283 parale 7 suma din urmă.

lei 6 parale 30: Dat la oamenii ce au ajutat la pardositul amvonului cu lespezi.

lei 960: S-au dat plata pentru răspatei deasupra timpului cu lemnul lucrătorului săpată, zugrăvită și poleită.

lei 40: S-au dat pe 50 capete tinichea pentru amvon.

lei 6 parale 30: Pentru îndreptatul pietrelor în tinda bisericii.

21 296 lei parale 27 Adecă lei douăzeci și una de mii două sute nouăzeci și șase parale cheltuiți.

Paralipsie

25 089 lei 31 parale: Capitalu agonisit.

21 296 lei 27 parale: Cheltuiți precum se arată într-această anume

3 793 lei 4 parale Adecă trei mii șapte sute nouăzeci și trei parale, patru rămân în casă.

Protopopul Constandin V. Pitar Vlaicu Drăgulescu

Dosarul 36/1879 – Relativ la mijlocirea epitropilor Bisericii Domnești din orașul Argeș a face reparația trebuincioasă la zisa biserică și la luarea socotelilor și a cheltuielilor acestei biserici Epitropia Sf. Biserici Domnești din Curtea de Argeș nr. 21 – fila 142 (raport).

Prea Sfinte Stăpâne, Sf. Biserică Domnească din această urbă, edificată de Radu Negru Vodă pe la jumătatea dintâi a secolului al XIII-lea cu patronul Sf. Ierarh Nicolae și Sf. Martiră Filoftea având necesitate de uă reparație radicală căci de atâtea secole existând agenților naturii care deteriorează totul precum și multor cutremure de pământ a suferit mult, s-a crăpat zidul în multe locuri și mai ales turla cea mare de pe bolta din mijloc însă casa acestei Sf. Biserici nedispunând acum de

* Comunicare ținută la sesiunea din decembrie 1993 a Muzeului din Curtea de Argeș.

mijloace pentru facerea acestor reparații precum și altele ce ar mai trebui în interiorul bisericii și înprejurul ei, Epitropia și-a atras atențiunea cu deosebire asupra zidăriei care pleacă imediat de la bază și care necesită a se repara cât mai urgent căci după nivelarea curții degajându-se biserica de pământul ce cu timpul aglomerându-se înprejurul ei o îngroapă mai bine de un metru s-a găsit în partea nordică un stâlp care este făcut după cum se vede la o reparație pentru întărire cu totul lipit de temelie. Noi văzând că în partea aceasta trebuie a se repara chiar anul acesta spre a nu se slăbi biserica, vă rugăm Prea Sfinte Stăpâne a da binecuvântarea Sfinției Voastre pentru această lucrare.

1. A restabili zidul cât este stricat pe dinafară pornind de la temelie în sus, totul în stilul bisericii și cu asemenea material, observându-se strict rândurile pietrelor și ale cărămizilor în ordinea celor vechi.

2. A da tencuiala jos din partea sudică a bisericii unde se zice că a fost ușa bisericii din început și a restabili aici zidul fost după stilul și forma cea veche, cari duple cum este astăzi strică tot fasonul bisericii această bucată de zid cărpită și tencuită ținându-se compt atunci de autenticitatea și puritatea stilului.

3. A se lua statuia lui Radu Negru Vodă ce se află sculptată în piatră, din zidul bisericii despre sud și a o pune spre conservare în interiorul bisericii fiindcă aici prin influența atmosferei a se deteriora.

Acestea fiind micile reparații care trebuie făcute acum îndată binevoiți Prea Sfinte Stăpâne a primi încredințarea profundului nostru respect.

Epitropi, Sachelar Gh. C. Drăgănescu – urmează adresa și la fila 150 raportul nr. 25 din 22 oct. 1879.

Prea Sfinte Stăpâne, în baza ord. Prea Sfinției Voastre nr. 600 procedându-se la facerea reparațiilor Sfintei Biserici Domnești arătate prin raportul nostru 21 și cu ajutorul lui Dumnezeu venim cu profundul respect a supune la conștiința Prea Sfinției Voastre de aceasta și tot uă data a specifică anume aceste reparații noi făcute după cum urmează:

1. Dezgropându-se temelia de giur înprejurul bisericii și observând că pe la colțurile bisericii era foarte deteriorate prin infiltrarea apei de ploaie în timpuri îndelungate am restabilit-o din nou cu materiale bune ținând coneu a fi totul după stilul vechi și soliditatea cerută. Din rasa pământului tot zidul din corpul bisericii până la strașină unde era stricat l-au restabilit în ritul bisericii cu piatră și cărămidă de aceeași calitate și varul de Oiești amestecat cu cărămidă, păstrându-se totodată rândurile și dimensiunile ei primitive așa ca să fie conformitate a construcțiunii antice. În partea nordică au făcut din nou temelia stâlpului de zidu

fiindcă lipsea până la diametri din raza terasamentului în susu totu după stilul vechi.

2. În partea despre sudu unde fusese ușa veche a bisericii și era statuia în zid a domnului fondatore Radu Negru Vodă când au luat din zidu acea statuie pentru a o așeza în tinda bisericii spre a nu să deteriora de intemperii; toată cărpitura zidului de mai mulți metri pătrați fiind cu totul slabă și nu în stilul bisericii a trebuit de a se da gios și a se face în stilul bisericii zidul la locul în sus spre baza turlei era o fisură provocată după cum se vede de vremea cutremur de pământ după autorizația verbală dată de Prea Sfinția Voastră și foarte norocită am făcutu și aici din nou încă un stâlp puternicu, după modelul celui despre nord de zidu și totul în stilul bisericii așa că această coloană pe lângă puternicu sprijinu ce dă bisericii și cu coloana de nord.

3. S-a întărit din nou și baza altarului care era cu totul slabă (e vorba de antreul de zid din 1870 – n.n.). Statuia domnului fondatore Radu Negru Vodă luându-se din zidul de unde era s-a pus deocamdată în tinda bisericii despre nord până la definitiva ei așezare unde veți ordona Prea Sfinția Voastră – fila 159.

Acestea fiind rezultatele reparațiilor ce Epitropia a putut executa în vara anului curent după autorizațiunea Prea Sfinției Voastre și în marginile restrânselor resurse de care a dispusu biserica le supunem cu tot respectul la cunoștința Prea Sfinției Voastre conform mai susu menționat ordin. Binevoiți vă rugăm Prea Sfinția Stăpâne a primi încredințarea profundului nostru respect și devotament.

Epitropi Gh. Drăgănescu, Ștefan Dumitrescu.

De la fila 167 dosarul conține și o descriere a bisericii din data de 26.11.1880.

„Această biserică este cel mai vechi monument ecleziastic din România... Ea este clădită din temelie până în vârful turelor de piatră și cărămidă, un rând piatră un rând cărămidă. Biserica este învelită peste tot în tinichea de fe albă la anul 1851... Dinainte spre apusu are alipitu de zidu un amvon (antreu) totu de zidu făcute la an 1870 cu trei uși în canate... fila 172 verso. Obiecte din afară: fila 187 – Trei odăi în rând cu clopotnița despre miazăzi de zidu în raconte învelite cu șită veche făcute de familia D. D. Brătianu, Ion, Dinică, Teodor, ca să adăpostească bolnavii ce vin la Sfintele Moaște fila 188 – Un localu despre opusul conținându 8 camere pentru spitalu de D. Constantin Vilara din București la anu 1869“.